

ĐỖ THANH HIỀN (Tổng Chủ biên kiêm Chủ biên)
NGUYỄN MAI ANH – LẠI THỊ PHƯƠNG THẢO – VŨ NGỌC TUYÊN

Âm nhạc

7

NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC SƯ PHẠM TP HỒ CHÍ MINH

ĐỖ THANH HIỀN (Tổng Chủ biên kiêm Chủ biên)
NGUYỄN MAI ANH – LẠI THỊ PHƯƠNG THẢO – VŨ NGỌC TUYỀN

Âm nhạc

7

NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC SƯ PHẠM TP HỒ CHÍ MINH

Giới thiệu và hướng dẫn sử dụng sách

Các em học sinh yêu quý!

Cuốn sách *Âm nhạc 7* (bộ sách giáo khoa *Cánh Diều*) được biên soạn theo *Chương trình Giáo dục phổ thông năm 2018* để tiếp nối với cuốn sách *Âm nhạc 6* các em đã học ở năm học trước. Sách có 8 chủ đề; mỗi học kì gồm 4 chủ đề. Cuối sách có *Bảng giải thích thuật ngữ*.

Xuyên suốt trong sách vẫn là các nội dung: hát, nghe nhạc, đọc nhạc, nhạc cụ, lí thuyết âm nhạc và thưởng thức âm nhạc. Cuối mỗi chủ đề còn có các hoạt động trải nghiệm và khám phá được biên soạn theo hướng học mà chơi, chơi mà học giúp các em vận dụng sáng tạo các kiến thức và kĩ năng âm nhạc.

Những nội dung học tập hấp dẫn trong sách sẽ giúp các em từng bước phát triển phẩm chất, năng lực âm nhạc và các năng lực chung theo quy định của chương trình môn học, từ đó góp phần bồi đắp cho đời sống tinh thần của các em thêm phong phú, tươi vui và hạnh phúc.

Mong các em học sinh yêu thích và hăng hái tham gia các hoạt động âm nhạc theo hướng dẫn của sách và của thầy cô.

Chúc các em có những giờ học âm nhạc vui tươi và hấp dẫn.

Các tác giả

Kí hiệu dùng trong sách

HÁT

Nội dung hát

NGHE NHẠC

Nội dung nghe nhạc

ĐỌC NHẠC

Nội dung đọc nhạc

NHẠC CỤ

Nội dung nhạc cụ

LÍ THUYẾT
ÂM NHẠC

Nội dung
lí thuyết âm nhạc

THƯỞNG THỨC
ÂM NHẠC

Nội dung
thưởng thức âm nhạc

TRẢI NGHIỆM
VÀ KHÁM PHÁ

Hoạt động trải nghiệm
và khám phá

Em có biết?

Chủ đề 1 CHÀO NĂM HỌC MỚI

Yêu cầu cần đạt

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Ước mơ mùa khai trường*; biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 1*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được bài hoà tấu.
- **Lí thuyết âm nhạc:** Nhận biết và thể hiện được nhịp lấy đà.
- **Thường thức âm nhạc:** Nhận biết và nêu được đặc điểm một số thể loại ca khúc.

Ước mơ mùa khai trường

Vui tươi – Trong sáng

Nhạc và lời: Phạm Chính

Bầu trời cao trong xanh tia nắng lung linh vẫy chào bình minh. Từng bầy chim riu rít liu lo dưới vòm cây xanh. Gió hát xôn xao, tươi màu sắc khăn quàng, vui đùa trong màu nắng mùa thu rơi trên tán lá bàng.

Ơi mùa thu, mùa thu khai trường. Chào bạn thân, chào năm học mới. Ơi mùa thu, mùa đi xây ước vọng, từng đàn chim tung cánh bay giữa bầu trời xanh. Ơi mùa thu, từng trang sách học trò, lời thầy cô nâng bước trên đường đi tới tương lai.

Mùa thu về cũng là lúc năm học mới lại bắt đầu. Bài hát *Ước mơ mùa khai trường* thể hiện niềm hân hoan của tuổi thơ được đến trường trong khung cảnh mùa thu tươi đẹp.

Bài hát gồm 2 đoạn:

- Đoạn 1: 17 nhịp (từ đầu đến *lá bàng*).
- Đoạn 2: 25 nhịp (từ *Ơi mùa thu* đến hết bài).

Đoạn nhạc nào của bài hát *Ước mơ mùa khai trường* cần được hát với nhịp điệu rộn ràng, đoạn nhạc nào cần được hát với tình cảm thiết tha?

Luyện đọc gam Đô trưởng

2

Bài đọc nhạc số 1

(Trích bài hát *Ước mơ mùa khai trường*)

Vừa phải

Phạm Chính

1

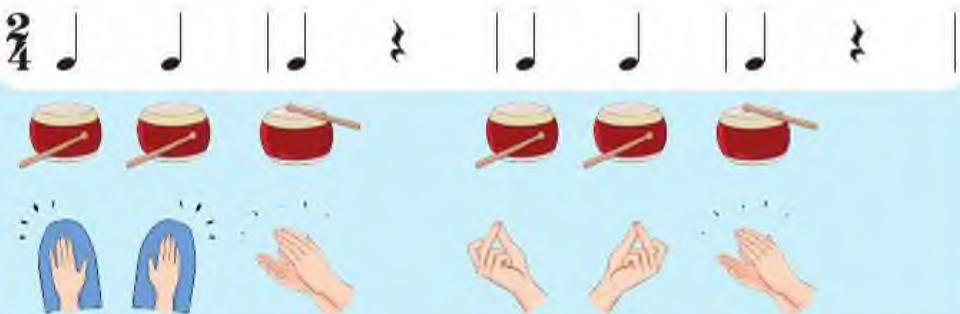
Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1:

Mẫu tiết tấu 2:

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Ước mơ mùa khai trường*
(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1, mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2)

Ước mơ mùa khai trường

(Trích)

Phạm Chính

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Nhịp lấy đà

Nhịp lấy đà là một ô nhịp ở đầu bản nhạc không đủ số phách theo quy định của số chỉ nhịp. Những tác phẩm được mở đầu bằng nhịp lấy đà thường kết thúc bằng một ô nhịp không đầy đủ, bổ sung cho nhịp lấy đà.

Ô nhịp kế tiếp nhịp lấy đà được gọi là ô nhịp thứ nhất của bản nhạc.

Ví dụ:

- Bài hát *Xoè hoa* (Dân ca Thái):

Bùng boong bính boong ngân nga tiếng...

- Bài hát *Bụi phấn* (Nhạc và lời: Vũ Hoàng – Lê Văn Lộc):

Khi thầy viết bảng bụi phấn...

Hãy kể tên những bài hát có nhịp lấy đà trong sách giáo khoa *Âm nhạc 7*.

Một số thể loại ca khúc

Ca khúc gồm nhiều thể loại khác nhau. Sự phân loại ca khúc có thể dựa vào nội dung, tính chất âm nhạc hoặc căn cứ vào phương thức trình diễn, hoàn cảnh sử dụng,...

Dưới đây là một số thể loại ca khúc:

1. Ca khúc hành khúc

Là những bài hát có tính chất khoẻ khoắn, thúc giục, tiết tấu phù hợp cho đoàn người đi đều bước. Cấu trúc các bài hành khúc thường rõ ràng, mạch lạc, vuông vắn. Giai điệu các bài hành khúc thường được dàn nhạc kèn diễn tấu trong các cuộc diễu binh, diễu hành,...

Ví dụ:

- * *Hành quân xa* (Đỗ Nhuận);
- * *Hành khúc Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh* (Phong Nhã).

2. Ca khúc nghi lễ, nghi thức

Là những bài hát chính thức dùng trong nghi lễ của một quốc gia, một dân tộc, một tổ chức đoàn thể,... Những bài hát này thường có tính chất trang nghiêm, nội dung ca ngợi hoặc kêu gọi, hiệu triệu.

Ví dụ:

- * *Tiến quân ca* (Văn Cao);
- * *Thanh niên làm theo lời Bác* (Hoàng Hoà);
- * *Cùng nhau ta đi lên* (Phong Nhã).

3. Ca khúc trữ tình

Là những bài hát giàu tình cảm, có giai điệu mềm mại, uyển chuyển. Nội dung lời ca thường thể hiện tình yêu thiên nhiên, đất nước, con người,...

Ví dụ:

- * *Tình ca* (Hoàng Việt);
- * *Việt Nam quê hương tôi* (Đỗ Nhuận);
- * *Khi tóc thầy bạc trắng* (Trần Đức).

4. Ca khúc hát ru

Là những bài hát có âm điệu nhẹ nhàng, êm ái, tiết tấu nhịp nhàng, uyển chuyển. Lời ca trong các bài hát ru thường thể hiện tình cảm yêu thương của người mẹ đối với con.

Ví dụ:

- * *Lời ru trên nường* (Nhạc: Trần Hoàn – Lời: phỏng thơ Nguyễn Khoa Điềm);
- * *Mẹ yêu con* (Nguyễn Văn Tý);
- * *Ru con mùa đông* (Đặng Hữu Phúc).

- Hãy kể tên một vài bài hát ở thể loại hành khúc mà em biết.
- Vì sao các ca khúc *Tiến quân ca*, *Thanh niên làm theo lời Bác*, *Cùng nhau ta đi lên* được xếp vào thể loại nghi lễ, nghi thức?

TRẢI NGHIỆM
VÀ KHÁM PHÁ

- * Với các cao độ dưới đây, hãy tạo ra 3 nét nhạc có nhịp lấy đà nhưng khác nhau về tiết tấu rồi thể hiện các nét nhạc đó.

Chào năm
học mới.

- * Hãy tìm những câu có chủ đề về năm học mới, sau đó hát lên với giai điệu tùy ý.

Chúng ta cùng bước vào năm học mới với nhiều niềm vui và tinh thần hăng say học tập.

Chủ đề 2

EM YÊU LÀN ĐIỆU DÂN CA

Yêu cầu cần đạt

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Đi cấy*; biết hát kết hợp gõ đệm hoặc vận động theo nhạc; biết biểu diễn bài hát.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của bài *Hát chèo thuyền*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 2*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được bài hoà tấu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nhận biết và nêu được đặc điểm dân ca một số vùng miền.

Đi cây

Vừa phải – Trong sáng

Dân ca Thanh Hoá

Lên chùa bẻ một cành sen, lên chùa bẻ một cành
sen, ăn cơm bằng đèn đi cây sáng trắng. Ba bốn cô có hẹn cùng
chăng, có bạn cùng chăng! Thắp đèn ta sẽ chơi
trăng ngoài thềm. Chơi trăng ngoài thềm (i) rằng cầu*
cho cầu* cho trong ấm (a i) êm êm lại ngoài êm.

* Nguyên bản chép là "muốn".

Hát múa đội đèn là một hình thức diễn xướng dân gian kết hợp giữa hát và múa vô cùng độc đáo của vùng đất Thanh Hoá.

Hát múa đội đèn gồm mười bài dân ca tạo thành một liên khúc diễn tả những công việc của nhà nông như: gieo mạ, đi cây, kéo sợi, dệt vải, gặt lúa,... đồng thời thể hiện ước mong mưa thuận gió hoà, mùa màng bội thu của người nông dân.

Đi cây là bài dân ca trong liên khúc. Bài hát có cấu trúc 1 đoạn, giai điệu tươi vui, trong sáng. Lời ca được hình thành từ các câu thơ lục bát sau:

Lên chùa bẻ một cành sen
Ăn cơm bằng đèn, đi cây sáng trắng
Ba cô có bạn cùng chăng?
Thắp đèn ta sẽ chơi trăng ngoài thềm
Cầu cho trong ấm ngoài êm!

- Những ca từ nào trong bài *Đi cây* được hát luyện?
- Kể tên một số bài dân ca có nội dung về lao động mà em biết.

Hát chèo thuyền

Dân ca Bắc Bộ

Chồng chài là chài vợ lười (dô dô khoan dô hây). Vợ
lười thì con câu (dô dô khoan dô hây). Sông Ngô là Ngô bể
Sờ (dô dô khoan dô hây) biết đâu đâu bến bờ (dô
dô khoan dô hây dô khoan dô hây). Khi nên là nên tay
kiếm ơ (dô dô khoan dô hây). Tay kiếm thì tay cờ (dô dô khoan dô
hây). Không nên là nên ta cũng (dô dô khoan dô hây) chẳng
nhờ là nhờ cậy ai (dô dô khoan dô hây dô khoan dô hây).

- Tinh thần cần cù lao động của những người dân làm nghề chài lưới được thể hiện ở câu hát nào?
- “Xương – Xô” là hình thức hát đối đáp thường được dùng trong dân ca. Theo em cụm từ “dô dô khoan dô hây” do bên “xương” hay bên “xô” hát?
- Nêu cảm nhận của em về bài hát.

1

Luyện đọc gam theo mẫu

2

Bài đọc nhạc số 2

Lí con sáo Gò Công

Giai điệu của bài đọc nhạc có xuất hiện đủ 7 bậc âm cơ bản hay không?

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Đi cấy*

Lí con sáo Gò Công

(Trích)

Dân ca Nam Bộ

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

THƯỞNG THỨC
ÂM NHẠC

Dân ca một số vùng miền Việt Nam

Dân ca là những bài hát do nhân dân sáng tác, không rõ tác giả, được lưu truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác theo phương thức truyền miệng. Do khác nhau về môi trường sống, hoàn cảnh địa lí, đặc biệt là về ngôn ngữ cho nên dân ca của mỗi dân tộc, mỗi vùng miền đều có âm điệu, phong cách riêng biệt.

Là một quốc gia đa dân tộc với nền văn hoá lâu đời, Việt Nam có kho tàng dân ca rất phong phú, đa dạng, bao gồm nhiều vùng miền, nhiều thể loại.

1. Dân ca miền núi phía Bắc

Miền núi phía Bắc là nơi tập trung sinh sống của rất nhiều dân tộc ít người như Tày, Nùng, Mông, Dao, Thái, Mường, Hà Nhì, Khmú,... Vì thế, các làn điệu dân ca nơi đây rất phong phú với âm hưởng riêng độc đáo như: hát lượn của người Tày, sli của người Nùng, khắp của người Thái,...

2. Dân ca vùng trung du và đồng bằng Bắc Bộ

Vùng trung du và đồng bằng Bắc Bộ là nơi sinh ra và nuôi dưỡng nhiều thể loại dân ca đặc sắc như: hát xoan, hát ghẹo, hát đúm, hát ví, hát trống quân, cò lả, hát quan họ,...

3. Dân ca vùng đồng bằng và ven biển Trung Bộ

Vùng đồng bằng và ven biển Trung Bộ cũng có nhiều thể loại dân ca, phổ biến hơn cả là những điệu hò (*Hò sông Mã, Hò mái nhì, Hò mái đẫy, Hò giã gạo,...*), hát ví, hát giặm, hát sắc bùa, các điệu lí,...

4. Dân ca Tây Nguyên

Tây Nguyên là nơi sinh sống của đồng bào các dân tộc như: Ba-na, Ê-đê, Gia-rai, Hrê, Xơ-đăng, Mnông, Mạ, Cơ-ho,... Các bài dân ca nơi đây còn giữ nhiều yếu tố nguyên sơ và thường mang âm hưởng núi rừng với đủ thể loại như: hát ru, hát đồng dao, hát đối đáp nam nữ, hát trong khi lao động, trong những dịp hội hè,... Ví dụ các bài: *Ru em* (dân ca Xơ-đăng), *Hái cà* (dân ca Gia-rai), *Chiều về* (dân ca Ba-na), *Ayay* (dân ca Ê-đê),...

5. Dân ca Nam Bộ

Dân ca Nam Bộ nổi tiếng với các thể loại hò và lí. Các điệu hò thường có âm hưởng trữ tình và mang phong cách riêng của từng địa phương (*Hò Đồng Tháp, Hò Bến Tre, Hò Trà Vinh,...*). Các điệu lí vừa nhiều về số lượng, vừa đa dạng về đề tài và tính chất âm nhạc (*Lí kéo chài, Lí đất giồng, Lí con cua, Lí ngựa ô, Lí cái mơn, Lí cây xanh, Lí Ba Tri,...*).

- Hãy kể tên 5 bài hát thuộc 5 vùng miền dân ca.
- Hãy hát một vài câu dân ca mà em biết.

- * Hãy tìm những câu thơ lục bát được dùng để phát triển thành lời ca của bài *Hát chèo thuyền* – dân ca Bắc Bộ.

- * Hãy thể hiện nét nhạc dưới đây bằng giọng hát hoặc nhạc cụ. Theo em nét nhạc có âm hưởng của dân ca vùng miền nào?

Dân ca là di sản văn hoá quý giá cần được trân trọng, gìn giữ và kế thừa.

Chủ đề 3

BIẾT ON THẦY CÔ

Yêu cầu cần đạt

- **Hát:** Hát đúng ca độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Bài học đầu tiên*; biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Thầy cô và mái trường*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, ca độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 3*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được bài hoà tấu.
- **Lí thuyết âm nhạc:** Nhận biết, giải thích, thể hiện được các kí hiệu: dấu nối, dấu chấm dôi, dấu miễn nhịp.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được tên và đặc điểm của kèn clarinet, sáo flute; cảm nhận được âm sắc của hai loại nhạc cụ này.

Bài học đầu tiên

HÁT *Thong thả – Chân thành*

Nhạc và lời: Trương Xuân Mãn

Thưa thầy em đã thuộc bài học sáng nay trong bài giảng có bụi
phấn trắng bay bay trên tóc thầy. Giọng thầy như tiếng hát, lời thầy như bài
thơ, cho em những ước mơ tới chân trời rộng mở. *Bài học đầu tiên*
Bài học đầu tiên
tiên có bóng hình núi sông, yêu thương những cánh đồng, nối tiếp đường cha
tiên sóng vỗ lời biển xanh, căng no những cánh buồm chờ tiếng hò quê
ông. *Bài học đầu tiên* ấm êm lời ru của mẹ, con cò trắng bay
huơng. *Bài học đầu tiên* cảm ơn thầy, thầy đã dạy con đường tới tương
qua câu ca dao ngọt ngào. *Bài học đầu tiên* em đã
lại xây đất nước đẹp giàu.
thuộc rồi thầy ơi! Là bài ca yêu Tổ quốc không bao giờ em quên.

Bài học đầu tiên là bài hát quen thuộc của biết bao thế hệ học sinh Việt Nam. Với giai điệu sâu lắng, lời ca giàu hình ảnh, dạt dào cảm xúc, bài hát thể hiện tình cảm sâu sắc mà chân thành của học trò dành cho thầy, cô giáo kính yêu. Những bài học đầu tiên mà thầy cô đã dạy về tình cảm gia đình, về tình yêu quê hương đất nước,... sẽ nâng cánh ước mơ cho các bạn nhỏ vươn tới tương lai tươi sáng.

Bài hát gồm có 2 đoạn và phần kết:

- Đoạn 1: 16 nhịp (từ đầu đến *rộng mở*).
- Đoạn 2: 17 nhịp, được hát 2 lần (từ *Bài học đầu tiên* đến *đẹp giàu*).
- Phần kết: 9 nhịp (từ *Bài học đầu tiên* đến hết bài).

Bài *Bài học đầu tiên* hát theo kiểu liền tiếng hay ngắt tiếng sẽ phù hợp hơn? Vì sao?

Thầy cô và mái trường

Nhạc: Duy Quang
Lời: thơ Thanh Giang

Chậm vừa – Ân tình, sâu lắng

p Với con đo thời gian. Với con đo năm tháng. Với con đo trí tuệ.

Với con đo tình thương. *p* Thầy cô và mái (i) trường. *mf* Thầy

cô và mái (i) trường. Chờ đàn em tới bến, chờ đàn em tới

bến. *f* Bến bờ bến bờ. *mp* Bến bờ bến bờ. Rồi mai đây mai

đây. *mf* Rồi mai đây mai đây. Khi chim non tung cánh. Có còn nhớ bến

bờ. Có còn nhớ thầy cô. Có còn nhớ bến bờ. Có còn nhớ thầy cô.

f Vẫn thời gian năm tháng. Vẫn tri tuệ tình thương.

mp Vẫn ngày đêm lặng lẽ. Vẫn ngày đêm đi về.

mf Như con đò khuya sớm. Như con đò khuya sớm. Với năm tháng năm

f tháng. Chẳng quên gì nắng *f* mưa! *f* ...mưa! *p*

- Hình ảnh con đò trong bài hát gợi cho em những suy nghĩ gì?
- Nêu cảm nhận của em về bài hát.

ĐỌC NHẠC

1

Luyện đọc quãng theo mẫu

Vừa phải

2

Bài đọc nhạc số 3

(Trích bài hát *Bài học đầu tiên*)

Thong thả – Chân thành

Trương Xuân Mãn

NHẠC CỤ

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1:

Mẫu tiết tấu 2:

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Bài học đầu tiên*

(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1 và phần kết, mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2)

2

Hoà tấu

Bài học đầu tiên

(Trích)

Trương Xuân Mẫn

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Kí hiệu để tăng trường độ nốt nhạc

1

Dấu nối

- Kí hiệu: hoặc
- Tác dụng: nối liền trường độ của các nốt nhạc có cùng cao độ nằm cạnh nhau. Trường độ của nhóm các nốt được nối bằng tổng trường độ của các nốt trong nhóm.

2

Dấu chấm đôi

- Kí hiệu: Một dấu chấm đặt bên phải nốt nhạc.
- Tác dụng: làm tăng thêm một nửa trường độ nốt nhạc đó.

$$\text{Dấu chấm đôi} = \text{nốt} + \text{nốt}$$

3

Dấu miễn nhịp

- Kí hiệu: hoặc đặt trên hoặc dưới nốt nhạc.
- Tác dụng: tăng trường độ của nốt nhạc một cách tự do, tùy theo ý định của người biểu diễn.

(Dấu miễn nhịp còn được dùng với cả dấu lặng)

- Bản nhạc *Bài học đầu tiên* có sử dụng kí hiệu để tăng trường độ nốt nhạc không? Đó là những kí hiệu nào?
- Trong bài hát *Bài học đầu tiên*, những ca từ tương ứng với nốt nhạc có dấu nối cần ngân dài mấy phách?

Kèn clarinet và sáo flute

1

Kèn clarinet

Clarinet là nhạc cụ hơi, thân hình ống làm bằng gỗ hoặc nhựa, đầu dưới loe ra hình chiếc chuông, đầu trên hơi vát có gắn dăm đơn làm bằng sậy. Khi chơi clarinet, người ta ngậm miệng vào đầu có gắn dăm để thổi hơi và dùng ngón tay điều khiển hệ thống khoá đóng, mở các lỗ dọc theo thân kèn để tạo cao độ cho âm thanh. Âm sắc của clarinet đẹp đẽ, mềm mại và phong phú: ở âm khu trầm thì đầy đặn, vang; ở âm khu cao thì lạnh lốt và thơ mộng;...

2

Sáo flute

Flute là một trong những nhạc cụ giai điệu cổ xưa nhất. Xưa kia, flute được làm từ cây sậy có thân rỗng. Ngày nay, flute thường được làm bằng kim loại. Khi chơi flute, người ta thổi hơi vào lỗ ở phía đầu sáo và dùng ngón tay điều khiển hệ thống khoá đóng, mở các lỗ dọc theo thân sáo để tạo cao độ cho âm thanh. Âm sắc của flute mềm mại, dịu dàng, trong sáng, thơ mộng.

- Kèn clarinet và sáo flute thích hợp để thể hiện những giai điệu mạnh mẽ hay những giai điệu du dương?
- Kể tên một số loại nhạc cụ sử dụng hơi thổi để phát âm mà em biết.

- * Hãy hát câu kết của bài *Bài học đầu tiên* ba lần với sự thay đổi vị trí đặt dấu nhấn nhịp. Em thích hát theo trường hợp nào nhất?

Lần 1

Lần 2

Lần 3

- * Với các kí hiệu trường độ $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$, hãy tạo ra bốn ô nhịp $\frac{3}{4}$ không giống nhau rồi thể hiện các ô nhịp đó bằng nhạc cụ gõ hoặc động tác cơ thể.

Ăn quả nhớ kẻ trồng cây
Có danh có vọng, nhớ thầy khi xưa
(Tục ngữ)

Chủ đề 4

ƯỚC MƠ

Yêu cầu cần đạt

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Điều em muốn*; biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Biết tưởng tượng và biểu lộ cảm xúc khi nghe Chương IV – *Symphony No.6 (Pastoral)*.
- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 4*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được bài hoà tấu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được đôi nét về cuộc đời và thành tựu âm nhạc của nhạc sĩ Ludwig van Beethoven.

Điệu em muốn

Nhạc: Trương Quang Lục
Lời: ý thơ Phương Liên

Nhịp đi – Vui tươi

Em muốn quanh em rực nắng tươi hồng. Chẳng còn giá
(Em muốn quanh) em hạnh phúc khắp miền. Chẳng còn lo
lạnh tới tận những đêm đông. Em muốn quanh em rộn tiếng reo
sợ chiến tranh nổi đau riêng. Em muốn quanh em đòi hát thanh
cuối. Bạn bè trang lứa vui hát ở mọi nơi. Điệu em
bình. Ngập tràn ánh sáng tươi thắm của bình minh.
muốn một niềm tin. Em hằng mong ước sống vui tuổi thanh
tiên. Cuộc sống tương lai bao hạnh phúc trong tay. Đây là niềm
tin ở ngày mai. Em muốn quanh... ...mai.

Bài hát *Điệu em muốn* thể hiện mong ước của tuổi thơ được sống trong một thế giới hoà bình, hạnh phúc, tràn ngập tình nhân ái.

Bài hát gồm 2 đoạn:

- Đoạn 1: 8 nhịp (từ đầu đến *mọi nơi*).
- Đoạn 2: lần hát thứ nhất gồm 16 nhịp, lần hát thứ hai gồm 17 nhịp (từ *Điệu em muốn* đến *ở ngày mai*).

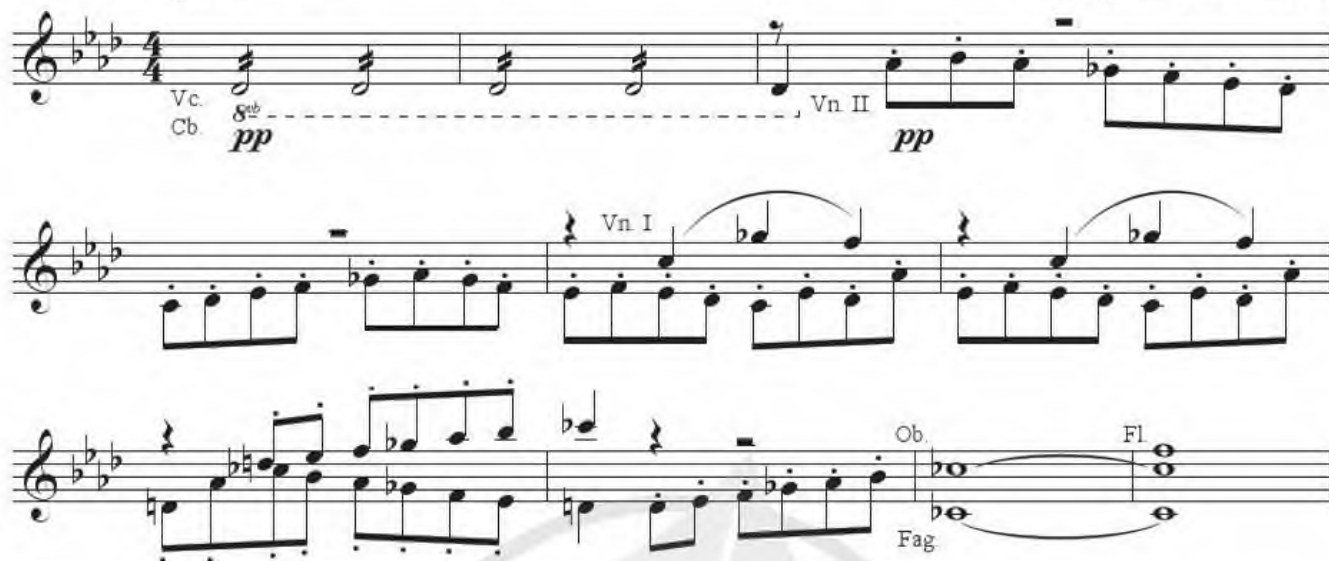
- Đoạn 1 có mấy câu hát? Hãy so sánh tiết tấu của các câu hát.
- Đoạn nhạc nào cần hát với nhịp đi, đoạn nhạc nào cần hát vui tươi?

Symphony No. 6 (Pastoral)

IV. Tempest, Storm
(Trích)

Ludwig van Beethoven

Allegro $\text{♩} = 80$

Symphony No.6 (Pastoral) – Giao hưởng số 6 (Đồng quê) gồm 5 chương, là một tác phẩm nổi tiếng của Ludwig van Beethoven, nhà soạn nhạc vĩ đại người Đức. Chương IV mô tả một cơn dông bắt đầu từ những hạt mưa lác đác rồi ngày càng trở nên dữ dội. Cuối cùng cơn dông cũng qua đi, sự thanh bình đã trở lại, khung cảnh thiên nhiên đẹp đẽ như một bức tranh.

- Khi nghe chương nhạc trên, em liên tưởng tới những hiện tượng thiên nhiên nào thường có trong cơn dông?
- Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

Bài đọc nhạc số 4

Alouette

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1:

Mẫu tiết tấu 2:

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Điều em muốn*

(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1, mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2)

2

Hoà tấu

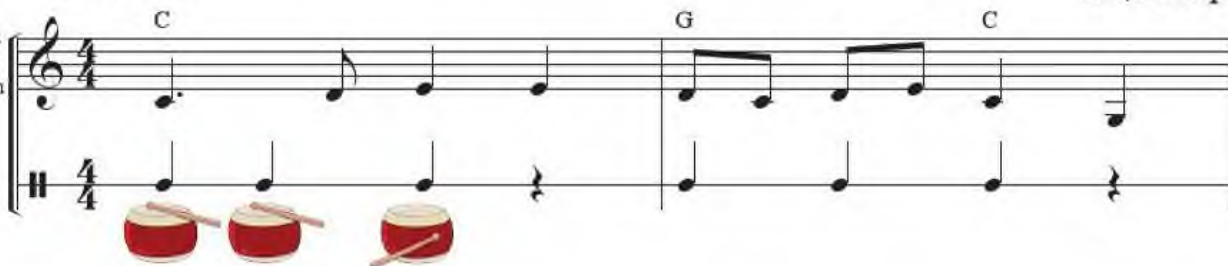
Alouette

(Trích)

Hơi nhanh

Nhạc Pháp

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Nhạc sĩ Ludwig van Beethoven (1770 – 1827)

Beethoven là nhạc sĩ thiên tài người Đức. Cho đến nay, ông vẫn được tôn vinh là một trong số những nhà soạn nhạc vĩ đại nhất của mọi thời đại.

Ảnh: Tư liệu

Ảnh: Tư liệu

Năng khiếu đặc biệt về âm nhạc của Beethoven được bộc lộ từ thuở nhỏ. Ông bắt đầu tập đàn khi mới lên 4 tuổi, trình diễn trước công chúng lúc 8 tuổi, biểu diễn như một nghệ sĩ piano thực thụ lúc 11 tuổi. Năm 12 tuổi, ông đã có tác phẩm đầu tiên được công diễn.

Trong cuộc đời, Beethoven gặp nhiều khó khăn, đau khổ và bị mắc bệnh điếc. Nhưng với nghị lực phi thường, ông vẫn tiếp tục sáng tác và biểu diễn.

Beethoven để lại số lượng tác phẩm rất đồ sộ, gồm nhiều thể loại, là di sản văn hoá vô cùng quý giá của nhân loại. Tiêu biểu là *Giao hưởng số 3 (Anh hùng ca)*, *Giao hưởng số 5 (Định mệnh)*, *Giao hưởng số 6 (Đồng quê)*, *Giao hưởng số 9*, *Sonata số 8 (Bi hùng)*, *Sonata số 14 (Ánh trăng)*, *Sonata số 23 (Appassionata)*, nhạc kịch *Fidelio*,...

Ảnh: Tư liệu

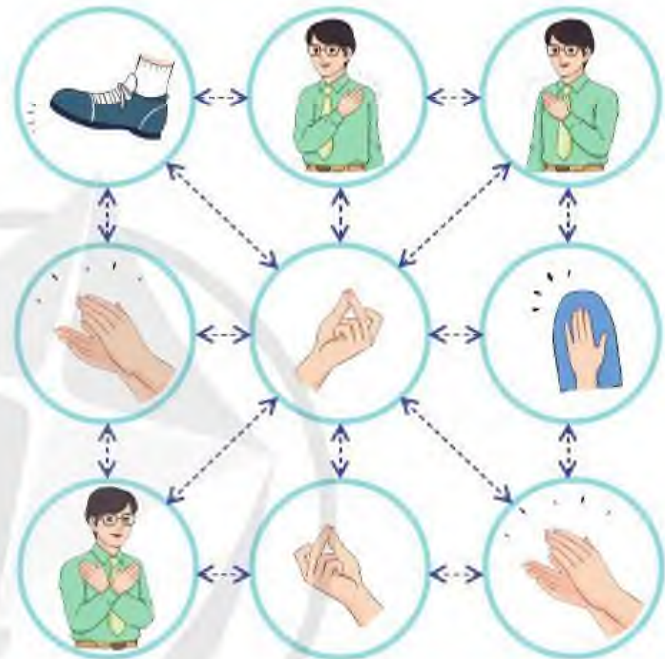

Em đã được nghe những tác phẩm nào của nhạc sĩ Beethoven? Em thích nhất tác phẩm nào? Vì sao?

* Sử dụng những đồ vật như tờ giấy, tờ bìa, túi hồ sơ bằng nhựa, bút,... đã qua sử dụng để thể hiện hai mẫu tiết tấu ở trang 27, sau đó ứng dụng đệm cho bài hát *Điều em muốn*.

* Thể hiện mẫu tiết tấu dưới đây theo sơ đồ động tác, sau đó ứng dụng đệm cho một bài hát viết ở nhịp $\frac{4}{4}$ mà em biết.

**Ước mơ giống như một con đường chưa có,
nhưng con người sẽ khai phá và vượt qua.**

(Lỗ Tấn)

Chủ đề 5

MÙA XUÂN

Yêu cầu cần đạt

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Mùa xuân*; biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Mùa xuân nho nhỏ*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 5*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng bài tập tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được bài hoà tấu.
- **Lí thuyết âm nhạc:** Nhận biết, giải thích, thể hiện được các kí hiệu: dấu nhắc lại, khung thay đổi, dấu quay lại; ghi chép được bản nhạc đơn giản.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được đôi nét về cuộc đời và thành tựu âm nhạc của nhạc sĩ Trần Hoàn.

Mùa xuân

Nhạc: Antonio Vivaldi

Lời Việt: Lại Thị Phương Thảo & Nguyễn Mai Anh

Tươi vui – Rộn ràng

Chồi non xinh xinh đã tỉnh giấc, lá thắm xanh rung rinh tươi đẹp lắm, tiếng chim
ca đưa bước em tới trường. Giọng hát vang vang trên đường vắng, ánh dương
lên em đi trong vạt nắng, gió lao xao theo bước chân tung tăng. Trường
em trên đồi cao xanh bóng cây, rộn rã khi mùa xuân đã tới đây và
chúng em hân hoan vui cùng nhau học hành. Mùa xuân cho chồi non thêm lớn nhanh. Mùa
xuân thêm đẹp bao mơ ước xanh, cùng chúng em bay xa khung trời bao rộng ngời.

Bài hát *Mùa xuân* được đặt lời ca bằng tiếng Việt, phỏng theo trích đoạn giai điệu bản concerto *Mùa xuân (Spring)*. Nội dung bài hát thể hiện niềm hân hoan và những mong ước về tương lai tươi sáng của các em học sinh vùng cao khi đến trường học tập cùng bạn bè, thầy cô trong cảnh sắc mùa xuân tươi đẹp.

Bài hát gồm 2 đoạn:

- Đoạn 1: 12 nhịp (từ đầu đến *tung tăng*).
- Đoạn 2: 14 nhịp (từ *Trường em* đến hết bài).

Concerto *Mùa xuân* viết cho violin và dàn nhạc là bản thứ nhất trong bộ bốn concerto *Bốn mùa* của nhà soạn nhạc người Ý Antonio Vivaldi (1678 – 1741).

Hãy so sánh giai điệu của các câu hát và nêu nhận xét.

Một mùa xuân nho nhỏ

Nhạc: Trần Hoàn

Lời: phong thơ Thanh Hải

Vừa phải

Mọc giữa dòng sông xanh, một bông hoa tím biếc. Ôi con chim chiền
chiện hót chi mà vang trời. Từng giọt long lanh rơi, tôi đưa tay hứng
về. Mùa xuân người cầm súng, lộc giắt đầy trên
lưng. Mùa xuân người ra đồng, lộc trải dài nương lúa.
Đất nước bốn ngàn năm vất vả và gian lao. Đất nước như vì
sao vừng vàng phía trước. Ta làm con chim hót, ta làm một nhành
hoa. Một nốt trầm xao xuyến ta biến trong hoà ca.
Mùa xuân, mùa xuân, một mùa xuân nho nhỏ lặng lẽ dâng cho
đời. Mùa xuân, mùa xuân, mùa xuân tôi xin hát khúc Nam ai, Nam
bằng. Nước non ngàn dặm tình. Nước non ngàn

dặm mình đất Huế. Nhịp phách

tiền. Mùa xuân, mùa... ...Huế. Nhịp phách

Nhịp phách tiền.

- Em hãy cho biết cảnh sắc mùa xuân tươi đẹp được thể hiện qua những lời ca nào trong bài hát *Một mùa xuân nho nhỏ*.
- Lời hát “*Ta làm con chim hót, ta làm một nhành hoa. Một nốt trầm xao xuyến, ta biến trong hoà ca.*” gợi cho em suy nghĩ, cảm xúc gì?
- Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

1

Luyện đọc quăng theo mẫu

Vừa phải

2

Bài đọc nhạc số 5

(Trích bản nhạc *Mùa xuân*)

Tươi vui – Rộn ràng

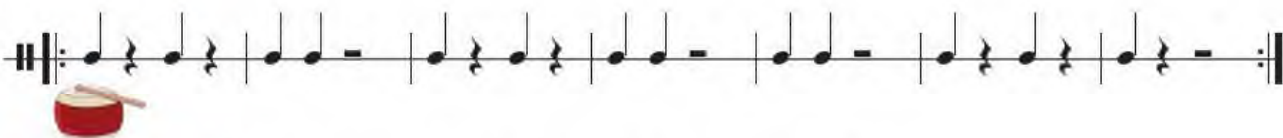
Antonio Vivaldi

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Mùa xuân*

2

Hoà tấu

Mùa xuân

(Trích)

Hơi nhanh

Antonio Vivaldi

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

The musical score for 'Mùa xuân' (Spring) by Antonio Vivaldi is presented in three systems. Each system consists of a treble clef staff for the melody and a bass clef staff for the accompaniment. The melody is marked with 'C' for common time and 'G' for G major. The accompaniment is marked with 'C' for common time. An orange cross symbol is placed below the first measure of the first system. A red drum icon is placed below the first measure of the second system.

Dấu nhắc lại, khung thay đổi, dấu quay lại

1

Dấu nhắc lại

- Kí hiệu:
- Tác dụng: dùng khi cần nhắc lại một đoạn nhạc hoặc một tác phẩm nhỏ.

2

Khung thay đổi

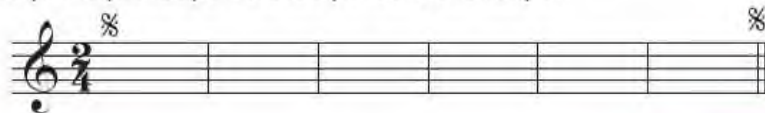
- Kí hiệu: hoặc
- Tác dụng: được dùng khi có sự thay đổi ở cuối lần nhắc lại.

3

Dấu quay lại (Dấu Segno)

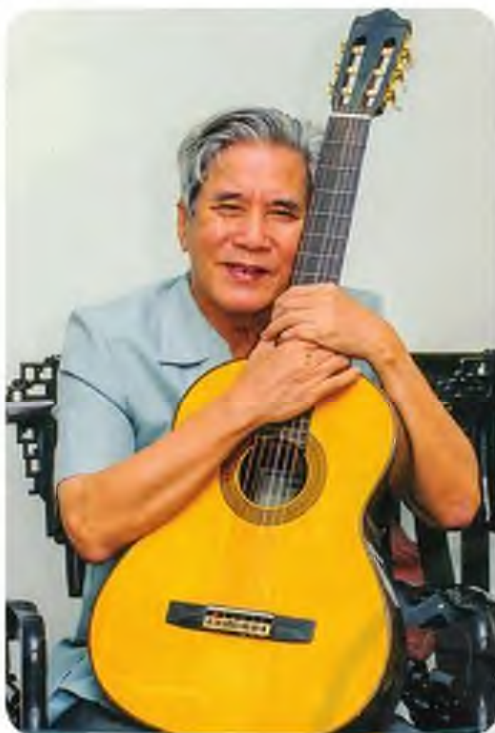
- Kí hiệu:
- Tác dụng: giống như dấu nhắc lại nhưng dùng khi nhắc lại một đoạn nhạc dài hoặc cả bản nhạc.

Dựa vào các kí hiệu, hãy cho biết bài hát *Một mùa xuân nho nhỏ* cần được hát theo trình tự như thế nào.

Nhạc sĩ Trần Hoàn (1928 – 2003)

Ảnh: Tư liệu

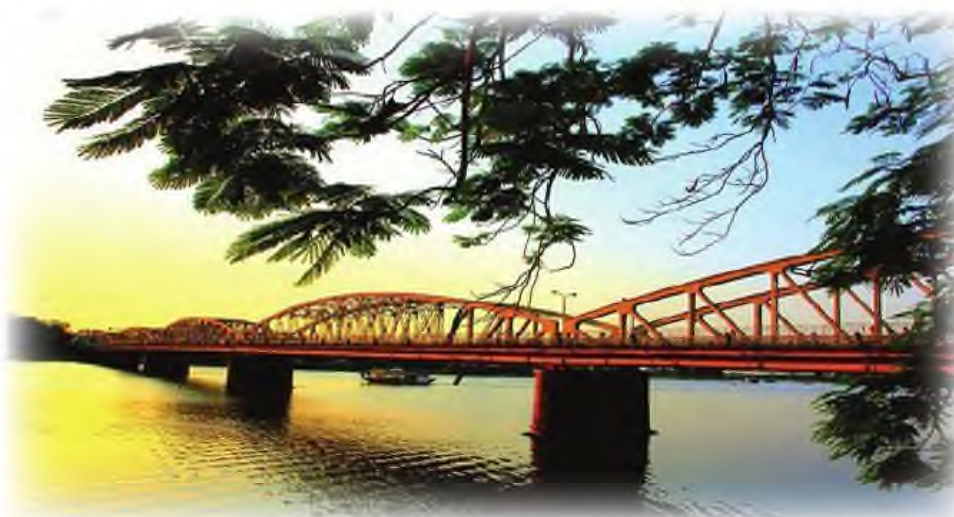
Nhạc sĩ Trần Hoàn nguyên là Bộ trưởng Bộ Văn hoá – Thông tin, Phó ban Tư tưởng – Văn hoá Trung ương, Chủ tịch Ủy ban toàn quốc các Hội Liên hiệp Văn học Nghệ thuật Việt Nam.

Các ca khúc của ông có đề tài phong phú, tính chất âm nhạc trữ tình, đậm đà âm hưởng dân gian. Cho đến nay nhiều bài hát của ông vẫn được công chúng yêu thích như: *Sơn nữ ca*, *Lời người ra đi*, *Lời ru trên nường* (phỏng thơ Nguyễn Khoa Điềm), *Giữa Mạc Tư Khoa nghe câu hò Nghệ Tĩnh*, *Khúc hát người Hà Nội*, *Một mùa xuân nho nhỏ* (phỏng thơ Thanh Hải), *Thăm bến Nhà Rồng*, *Lời Bác dặn trước lúc đi xa*,...

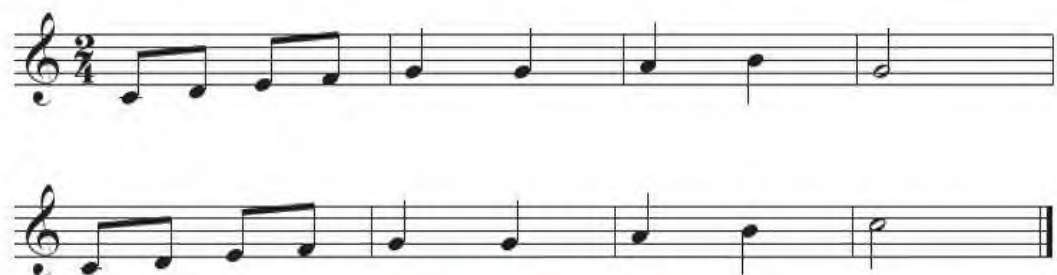
Năm 2000, nhạc sĩ Trần Hoàn được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học – Nghệ thuật.

- Em đã được nghe những ca khúc nào của nhạc sĩ Trần Hoàn? Em thích nhất ca khúc nào? Vì sao?
- Hãy hát một vài câu trong các ca khúc của nhạc sĩ Trần Hoàn mà em biết.

* Hãy chép đoạn nhạc dưới đây. Dùng dấu nhắc lại và khung thay đổi để không cần chép lại những ô nhịp giống nhau.

* Sử dụng các động tác cơ thể để thể hiện bài tập tiết tấu ở trang 34, sau đó ứng dụng đệm cho bài hát *Mùa xuân*.

Một năm khởi đầu từ mùa xuân.

Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ.

Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội.

(Hồ Chí Minh)

Chủ đề 6

LỜI RU CỦA MẸ

Yêu cầu cần đạt

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Lời ru của mẹ*; biết hát kết hợp gõ đệm hoặc vận động theo nhạc; biết biểu diễn bài hát.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Mẹ yêu con*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 6*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm; biết đọc nhạc hai bè.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được bài hoà tấu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được đôi nét về cuộc đời và thành tựu âm nhạc của nhạc sĩ Nguyễn Văn Tý.

Lời ru của mẹ

Tha thiết – Yêu thương

Nhạc và lời: Vũ Trọng Tường

Lời ru yêu thương của mẹ, có dòng sông biếc xanh, có đàn cò trắng
bay đung đưa luỹ tre làng. Mênh mang biển lúa vàng. Lung linh cả trời
sao. Lời ru từ vành nôi, theo con suốt cuộc đời. Ngọt ngào khi xuân
tới. Xua tan lạnh giá mùa đông. Lời ru từ vành nôi là ước mơ của
mẹ cho con tung đôi cánh trong lời ca mẹ ru. Cho ...ru.

Từ thuở trong nôi, lời ru của mẹ là nguồn sữa tinh thần dịu ngọt, mát lành nuôi dưỡng tâm hồn giúp chúng ta khôn lớn từng ngày. Bài hát *Lời ru của mẹ* thể hiện tình mẫu tử thiêng liêng, cao quý qua giai điệu êm đềm, tha thiết và lời ca chan chứa yêu thương.

Bài hát gồm 2 đoạn và phần kết:

- Đoạn 1: 13 nhịp (từ đầu đến *trời sao*).
- Đoạn 2: 16 nhịp (từ *Lời ru từ vành nôi* đến *mẹ ru*).
- Phần kết: 4 nhịp (nhắc lại 4 nhịp cuối cùng của đoạn 2).

- Những ca từ nào trong bài *Lời ru của mẹ* được hát luyện?
- Tiếng “sao” kết thúc đoạn 1 cần ngân dài bao nhiêu phách?

Mẹ yêu con

Hát ru – Chậm vừa

Nhạc và lời: Nguyễn Văn Tý

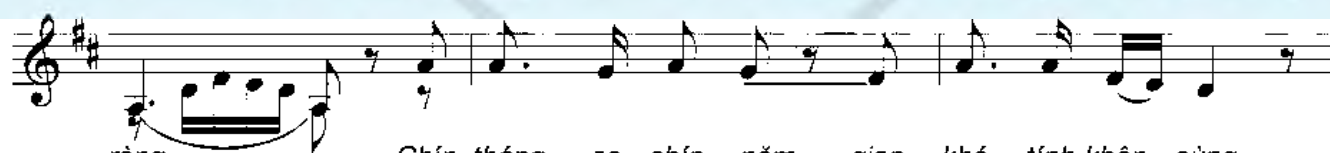

À á ru hời ơ hời ru.

Mẹ thương con có hay
(Miệng) con chúm chím xinh

chăng? Thương từ khi thai nghén trong lòng. Mấy nắng sớm chiều mưa
xinh như đài hoa đang hé trên cành. Khát nắng mới và sương

ròng.
lành. (Nhạc.....)

Chín tháng so chín năm, gian khó tính khôn cùng.
Lá thắm rung cánh tay, ôm ấp lấy hoà bình.

À á ru hời ơ hời ru.
À á ru hời ơ hời ru.

(Nhạc.....)

Kháng chiến đã giành đất nước về cho đời. Bóng đất nước hình như
Nhớ những lúc mừng con lẫy rồi con ngồi. Thoáng thấy đó hình như

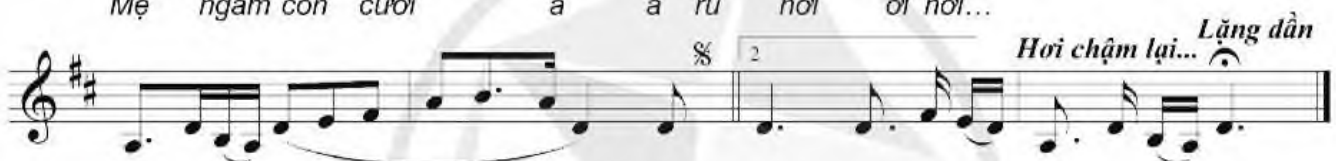
bóng dáng con tôi. Ôm con ra mái hiên, nhìn đàn chim rộn ràng hót
bóng dáng bao người. Đang vươn lên đấu tranh, ngày càng lớn, ngày càng tiến

giữa (ư) mùa xuân. Mừng con sẽ góp phần, tương lai con đẹp lắm!
bước (ư) càng nhanh. Giờ con biết đi rồi, đi trên con đường mới!

Mẹ hát muôn lần à á ru hời ơ hời ru. (Nhạc.....
Mẹ ngắm con cười à á ru hời ời hời...

.....) Miệng...

...ru. Á á ru hời ơ hời ru.

- Tìm những lời ca thể hiện ước mơ của người mẹ mong con mình lớn lên được sống trong cảnh đất nước thanh bình, độc lập.
- Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

ĐỌC NHẠC

1

Luyện đọc gam theo mẫu

Vừa phải

(Trích bản nhạc *Lullaby*)

Tác giả: Johannes Brahms

Soạn bài: Đỗ Thanh Hiền

Nhẹ nhàng, tình cảm

NHẠC CỤ

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1:

Mẫu tiết tấu 2:

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Lời ru của mẹ*

(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1, mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2 và phần kết)

Hoà tấu

Lullaby

(Trích)

Nhẹ nhàng, tình cảm

Johannes Brahms

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

THƯỜNG THỨC
ÂM NHẠC

Nhạc sĩ Nguyễn Văn Tý

(1924 – 2019)

Ảnh: Tư liệu

Năm 2000, nhạc sĩ Nguyễn Văn Tý được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học – Nghệ thuật.

Nguyễn Văn Tý là một trong những nhạc sĩ nổi tiếng thuộc thế hệ đầu tiên của nền âm nhạc mới Việt Nam. Ông rất thành công trong lĩnh vực sáng tác ca khúc.

Ca khúc của nhạc sĩ Nguyễn Văn Tý có giai điệu mượt mà, giàu chất trữ tình, đậm tính dân tộc. Hình ảnh người phụ nữ Việt Nam nổi bật trong một số ca khúc của ông như: *Mẹ yêu con, Tấm áo chiến sĩ mẹ và năm xưa, Cô nuôi dạy trẻ, Dáng đứng Bến Tre*,... Ngoài ra, ông còn một số ca khúc được yêu thích và phổ biến rộng rãi như: *Một khúc tâm tình của người Hà Tĩnh, Người đi xây hồ Kẻ Gỗ*,... và ca khúc viết cho thiếu nhi như: *Màu áo chú bộ đội, Tôi là gà trống, Gà mái mơ*,...

- Em đã được nghe những ca khúc nào của nhạc sĩ Nguyễn Văn Tý? Em thích nhất ca khúc nào? Vì sao?
- Hãy hát một vài câu trong các ca khúc của nhạc sĩ Nguyễn Văn Tý mà em biết.

* Với các kí hiệu trường độ ♩ , ♪ , ♫ , ♬ , ♭ , ♮ , hãy tạo ra bốn ô nhịp $\frac{2}{4}$ không giống nhau rồi thể hiện các ô nhịp đó bằng nhạc cụ gõ hoặc động tác cơ thể.

* Hát câu ca dao dưới đây theo cách riêng của mình.

*Công cha như núi Thái Sơn
Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra.*

**Con dù lớn vẫn là con của mẹ
Đi hết đời lòng mẹ vẫn theo con.**
(Chế Lan Viên)

Yêu cầu cần đạt

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Nổi trống lên các bạn ơi!*; biết hát kết hợp gõ đệm hoặc vận động theo nhạc; biết hát bè đơn giản.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Đất nước lời ru*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 7*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được bài hoà tấu.
- **Lí thuyết âm nhạc:** Nhận biết, giải thích, thể hiện được một số kí hiệu, thuật ngữ về nhịp độ, sắc thái cường độ.

Nổi trống lên các bạn ơi!

Sôi nổi – Hơi nhanh

Nhạc và lời: Phạm Tuyên

(Dạo nhạc.....)

.....) Xưa mẹ Âu Cơ sinh được trăm con. Năm mươi xuống

biển năm mươi lên non. Nay triệu cháu con chung tình nước

non là hoa một góc là con một nhà! Nói trống

lên! Như trống đồng năm xưa. Cùng vỗ tay

trong điệu múa đồng đưa. Hoà tiếng ca

theo nhịp trống ngân vang. Trong tình thương bao la

của mẹ Việt Nam! Tung tung tung cắc tùng tung tung

tung! Tung tung... tung! Xưa mẹ Âu... ...tung!

Từ truyền thuyết Lạc Long Quân và Âu Cơ, bài hát *Nổi trống lên các bạn ơi!* nêu cao tình đoàn kết trong đại gia đình các dân tộc Việt Nam, tất cả cùng chung sức, chung lòng để bảo vệ và xây dựng đất nước ngày càng giàu đẹp, văn minh.

Bài hát có cấu trúc như sau:

- Mở đầu (dạo nhạc): gồm 4 nhịp.
- Đoạn 1: 10 nhịp (từ *Xưa mẹ Âu Cơ* đến *là con một nhà!*).
- Đoạn 2: 16 nhịp (từ *Nổi trống lên!* đến *của mẹ Việt Nam!*).
- Phần kết: 4 nhịp, lần thứ hai là 3 nhịp (từ *Tung tung* đến hết bài).

- Em liên tưởng tới hình ảnh gì trong các lễ hội khi hát câu kết của bài hát?
- Tập hát câu kết của bài hát có hai bè giống như câu nhạc dạo.

Đất nước lời ru

Chậm – Sâu lắng

Nhạc và lời: Văn Thành Nho

Ru con mẹ ru con, tiếng ru cả cuộc đời. Ru
(Ru) con mẹ ru con, tiếng ru cả cuộc đời. Ru

con lời ru cất lên từ ngàn đời. Mẹ Âu Cơ từ
con lời ru cất lên từ ngàn đời. Biển xanh xanh, trời

xa xưa đi khai thiên lập địa. Lạc Long Quân cùng bao con đi
xanh xanh cho con bao hi vọng. Rừng xanh xanh, dòng sông xanh cho

ra nơi biển cả. Để đất nước mây
con bao hi vọng. Lửa đã cháy ở

rực rỡ, một gấm vóc mãi rạng rỡ. Qua bao gian lao Việt
phía trước, lửa sáng mãi tình đất nước. Nên bao năm cha hành

Nam ta. Ôi bao yêu thương Việt Nam ta. Ngàn lời ru trong bão dông, mà
quân xa. Nay thêm bao con cùng đi xa. Một màu xanh như áo cha, để

ngọt ngào sao câu dân ca. Ru...
mẹ lại ru trong bao... ...la.

À ơ ơ à ơ. À ơ ơ à ơ. A

ơ. ơ à ơ.

* Ghi chú: Trong bản nhạc này, tác giả dùng kí hiệu $\sharp$ để biểu thị nốt nhạc cần hát cao hơn, nhưng chưa tới dấu $\sharp$.

- Những câu hát nào thể hiện đại gia đình các dân tộc Việt Nam có chung một cội nguồn?
- Những câu hát nào thể hiện những người con đất Việt tiếp nối từ thế hệ này sang thế hệ khác quyết tâm bảo vệ đất nước?
- Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

ĐỌC NHẠC

1

Luyện đọc quãng theo mẫu

Vừa phải

2

Bài đọc nhạc số 7

(Trích bài hát *Ca ngợi Tổ quốc*)

Vui – Nhanh

Hoàng Vân

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1:

Mẫu tiết tấu 2:

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Nổi trống lên các bạn ơi!*

(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1 và phần kết, mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2)

2

Hoà tấu

Ca ngợi Tổ quốc

(Trích)

Vui – Nhanh

Hoàng Vân

Nhạc cụ
thể hiện
giai điệu

1

Nhịp độ

Thuật ngữ về nhịp độ chỉ độ nhanh, chậm của âm thanh, thường được ghi ở đầu bản nhạc, phía trên khuông nhạc.

Thuật ngữ	Ý nghĩa
Adagio	Chậm
Andante	Chậm vừa
Andantino	Hơi chậm
Moderato	Vừa phải
Allegretto	Hơi nhanh
Allegro moderato	Nhanh vừa
Allegro	Nhanh
A tempo	Trở lại nhịp độ cũ

2

Sắc thái cường độ

Thuật ngữ, kí hiệu về sắc thái cường độ chỉ độ mạnh nhẹ của âm thanh diễn ra trong âm nhạc, thường được ghi ở phía dưới khuông nhạc

Thuật ngữ	Kí hiệu	Ý nghĩa
Fortissimo	<i>ff</i>	Rất mạnh, rất to
Forte	<i>f</i>	Mạnh, to
Mezzo forte	<i>mf</i>	Hơi mạnh, hơi to
Mezzo piano	<i>mp</i>	Hơi nhẹ, hơi nhỏ
Piano	<i>p</i>	Nhẹ, nhỏ
Pianissimo	<i>pp</i>	Rất nhẹ, rất nhỏ
Crescendo	<	Mạnh dần, to dần
Diminuendo hoặc Decrescendo	>	Nhẹ dần, nhỏ dần

Hãy chọn hai loại sắc thái cường độ phù hợp với hai đoạn của bài hát *Nỗi trống lên các bạn ơi!*.

* Hãy hát bài *Nổi trống lên các bạn ơi!* ba lần với các nhịp độ: Andante, Allegretto, Allegro. Theo em, hát với nhịp độ nào là phù hợp nhất?

* Sử dụng những đồ vật như tờ giấy, tờ bìa, túi hồ sơ bằng nhựa, bút,... đã qua sử dụng để thể hiện các âm hình tiết tấu ở trang 49, sau đó ứng dụng đệm cho bài hát *Nổi trống lên các bạn ơi!*.

**Nhiều điều phủ lấy giá gương
Người trong một nước phải thương nhau cùng.**
(Tục ngữ)

Chủ đề 8

QUÊ HƯƠNG

Yêu cầu cần đạt

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Vui kéo lưới*; biết hát kết hợp gõ đệm hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Tây Nguyên chào Mặt Trời*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 8*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm; biết đọc nhạc hai bè.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được bài hoà tấu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được tên và đặc điểm của đàn t'rưng, đàn k'long pút; cảm nhận được âm sắc của hai loại nhạc cụ này.

Vui kéo lưới

Theo điệu *Lí kéo chài* (Dân ca Nam Bộ)
Đặt lời mới: Lại Thị Phương Thảo

Vừa phải

Gió căng buồm, lưới đầy tôm cá, kéo nặng tay ta hát câu
ca hò ơ! Biển xanh vui đón nắng lên, lấp lánh ánh
vàng nhấp nhô ngàn con sóng khẽ ru mạn thuyền. Tay ta vững
chèo, không lo đói nghèo ơ hò ơ hò là hò ơ hơ.

Nói đến nghệ thuật ca hát dân gian Nam Bộ không thể không kể đến những điệu lí mộc mạc, tràn đầy tinh thần lạc quan, yêu đời của người dân Nam Bộ.

Bài hát *Vui kéo lưới* được đặt tên và lời mới dựa theo điệu *Lí kéo chài*. Bài hát có cấu trúc 1 đoạn, nhịp điệu khoẻ khoắn, thể hiện cảnh biển quê hương tươi đẹp và tinh thần hăng say lao động của những người dân chài vùng biển.

- Những ca từ nào trong bài *Vui kéo lưới* được hát luyện?
- Kể tên một vài bài lí mà em biết.

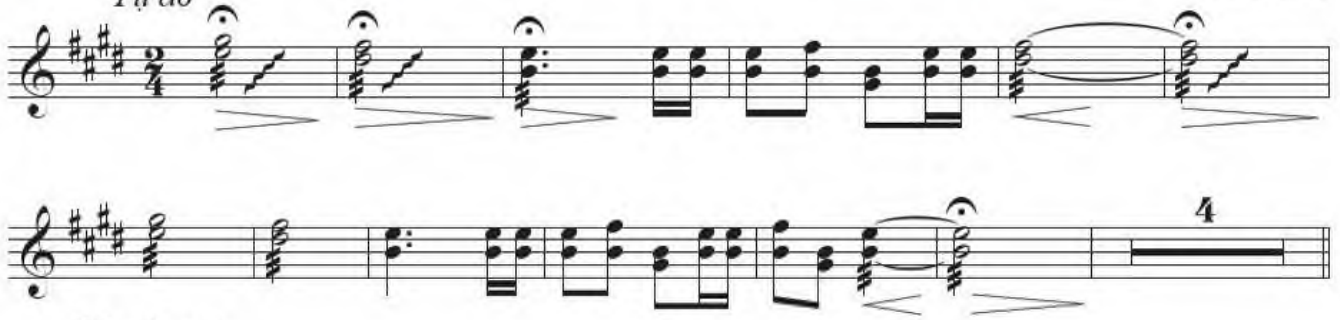

Tây Nguyên chào Mặt Trời

(Trích)

Hữu Xuân

Tự do

Nhanh vui

Tây Nguyên chào Mặt Trời là tác phẩm viết cho đàn t'rung độc tấu. Tác phẩm mang đậm âm hưởng dân ca Tây Nguyên và được phổ biến rất rộng rãi.

- Em liên tưởng tới hình ảnh thiên nhiên nào khi nghe tác phẩm *Tây Nguyên chào Mặt Trời*?
- Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

Bài đọc nhạc số 8

(Trích bài hát *Nhạc rừng*)

Tác giả: Hoàng Việt

Soạn bìa: Đỗ Thanh Hiền

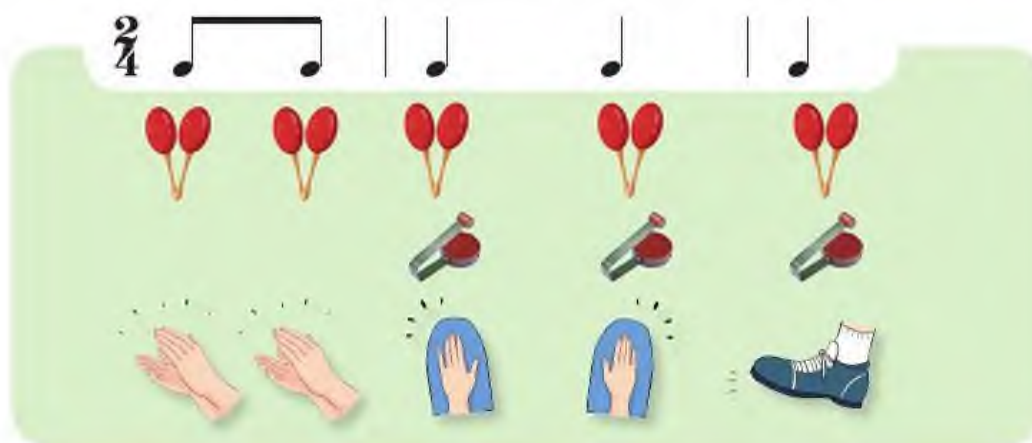
Vừa phải - Trong sáng

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

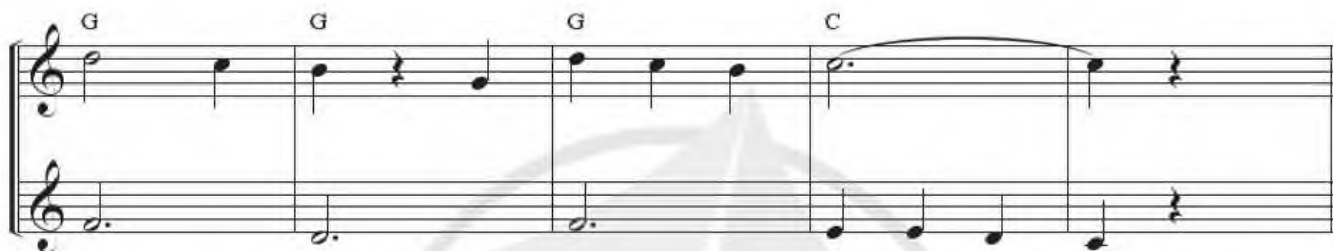
* Ứng dụng đệm cho bài hát *Vui kéo lưới*

Nhạc rừng

(Trích)

Tác giả: Hoàng Việt

Soạn bìa: Đỗ Thanh Hiền

Đàn t'rung và đàn k'long pút

1

Đàn t'rung

T'rung là loại nhạc cụ phổ biến ở vùng Tây Nguyên. Đàn được làm bằng những ống cây thuộc họ tre, nứa có độ dài, ngắn, to, nhỏ khác nhau để tạo ra các âm thanh cao, thấp. Mỗi ống có một đầu để mấu kim, còn đầu kia gọt vát. Các ống được kết thành đàn và được treo trên giá đỡ. Người ta dùng dùi tre hoặc gỗ có bọc đầu gỗ vào ống để tạo ra âm thanh.

Đàn t'rung diễn tấu khá linh hoạt, tạo ra những âm thanh phong phú, gợi liên tưởng đến khung cảnh thiên nhiên Tây Nguyên với tiếng suối reo, tiếng thác đổ, tiếng chim kêu hay tiếng lá rừng xào xạc,...

2

Đàn k'long pút

K'long pút là loại nhạc cụ độc đáo của một số dân tộc Tây Nguyên và cũng được làm bằng những ống cây thuộc họ tre, nứa có độ dài, ngắn khác nhau. Các ống đàn k'long pút có thể bịt kín một đầu hoặc để thông cả hai đầu, được đặt nằm ngang trên giá vừa tầm tay người vỗ. Khi chơi đàn, người ta khum hai bàn tay trước miệng ống, vỗ vào nhau tạo luồng hơi lùa vào làm chuyển động không khí trong lòng ống để phát ra âm thanh mà không cần chạm vào ống.

Với cách diễn tấu độc đáo, đàn k'long pút tạo ra những âm thanh xa xăm và huyền bí của núi rừng Tây Nguyên.

- Ở đàn t'rung và đàn k'long pút, những ống to, dài hay những ống nhỏ, ngắn phát ra âm thanh cao?
- Kể tên một số loại nhạc cụ làm từ trúc, tre, nứa mà em biết.

- * Hát nhiều lần câu “*Dô dô dô hò dô*” trong khi các bạn hát bài *Vui kéo lưới*.

- * Tìm những câu thơ ca ngợi cảnh đẹp của địa phương sau đó hát lên theo cách riêng của mình.

**Việt Nam đất nước ta ơi
Mênh mông biển lúa đâu trời đẹp hơn.**

(Nguyễn Đình Thi)

BẢNG GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

Thuật ngữ	Giải thích	Trang (*)
Ca khúc	Bài hát thường có cấu trúc ngắn gọn và giai điệu hoàn chỉnh.	3
Concerto	Tác phẩm âm nhạc thường có ba chương, soạn cho một nhạc cụ hoà tấu cùng dàn nhạc.	31
Dăm đơn	Một miếng mỏng, nhỏ làm bằng sậy lắp vào miệng kèn. Khi hơi thổi qua, lá dăm rung lên và phát ra âm thanh. Ngoài dăm đơn còn có dăm kép gồm hai lá dăm.	22
Làn điệu	Những bài dân ca, những điệu chèo có tên và lời ca khác nhau nhưng có chung tính chất âm nhạc như: Làn điệu quan họ, làn điệu trống quân,...	9
Liên khúc	Gồm có từ hai bài hát trở lên, liên kết với nhau theo một nội dung nhất định. Mỗi bài hát trong liên khúc đều có sự hoàn chỉnh về cấu trúc và độc lập về nội dung, vì thế người ta có thể trình bày cả liên khúc hoặc tách riêng từng bài hát để biểu diễn.	10

(*) Trang sách có thuật ngữ xuất hiện lần đầu.

Mục lục	Trang
Giới thiệu và hướng dẫn sử dụng sách	2
Chủ đề 1: Chào năm học mới	3
Hát: Bài hát <i>Ước mơ mùa khai trường</i>	4
Đọc nhạc: Luyện đọc gam Đô trưởng; <i>Bài đọc nhạc số 1</i>	5
Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; Hoà tấu	5
Lí thuyết âm nhạc: Nhịp lấy đà	6
Thường thức âm nhạc: Một số thể loại ca khúc	7
Trải nghiệm và khám phá	8
Chủ đề 2: Em yêu làn điệu dân ca	9
Hát: Bài hát <i>Đi cấy</i>	10
Nghe nhạc: Bài hát <i>Hát chèo thuyền</i>	11
Đọc nhạc: Luyện đọc gam theo mẫu; <i>Bài đọc nhạc số 2</i>	12
Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; Hoà tấu	12
Thường thức âm nhạc: Dân ca một số vùng miền Việt Nam	13
Trải nghiệm và khám phá	15
Chủ đề 3: Biết ơn thầy cô	16
Hát: Bài hát <i>Bài học đầu tiên</i>	17
Nghe nhạc: Bài hát <i>Thầy cô và mái trường</i>	18
Đọc nhạc: Luyện đọc quãng theo mẫu; <i>Bài đọc nhạc số 3</i>	19
Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; Hoà tấu	20
Lí thuyết âm nhạc: Kí hiệu để tăng trường độ nốt nhạc	21
Thường thức âm nhạc: Kèn clarinet và sáo flute	22
Trải nghiệm và khám phá	23
Chủ đề 4: Ước mơ	24
Hát: Bài hát <i>Điều em muốn</i>	25
Nghe nhạc: Chương IV – <i>Symphony No.6 (Pastoral)</i>	26
Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 4</i>	26
Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; Hoà tấu	27
Thường thức âm nhạc: Nhạc sĩ Ludwig van Beethoven	28
Trải nghiệm và khám phá	29

Chủ đề 5: Mùa xuân	30
Hát: Bài hát <i>Mùa xuân</i>	31
Nghe nhạc: Bài hát <i>Một mùa xuân nho nhỏ</i>	32
Đọc nhạc: Luyện đọc quãng theo mẫu; <i>Bài đọc nhạc số 5</i>	33
Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; Hoà tấu	34
Lí thuyết âm nhạc: Dấu nhắc lại, khung thay đổi, dấu quay lại	35
Thường thức âm nhạc: Nhạc sĩ Trần Hoàn	36
Trải nghiệm và khám phá	37
Chủ đề 6: Lời ru của mẹ	38
Hát: Bài hát <i>Lời ru của mẹ</i>	39
Nghe nhạc: Bài hát <i>Mẹ yêu con</i>	40
Đọc nhạc: Luyện đọc gam theo mẫu; <i>Bài đọc nhạc số 6</i>	41
Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; Hoà tấu	42
Thường thức âm nhạc: Nhạc sĩ Nguyễn Văn Tý	43
Trải nghiệm và khám phá	44
Chủ đề 7: Cội nguồn	45
Hát: Bài hát <i>Nổi trống lên các bạn ơi!</i>	46
Nghe nhạc: Bài hát <i>Đất nước lời ru</i>	47
Đọc nhạc: Luyện đọc quãng theo mẫu; <i>Bài đọc nhạc số 7</i>	48
Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; Hoà tấu	49
Lí thuyết âm nhạc: Một số thuật ngữ, kí hiệu về nhịp độ, sắc thái cường độ	50
Trải nghiệm và khám phá	51
Chủ đề 8: Quê hương	52
Hát: Bài hát <i>Vui kéo lưới</i>	53
Nghe nhạc: Bản nhạc <i>Tây Nguyên chào Mặt Trời</i>	54
Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 8</i>	55
Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; Hoà tấu	55
Thường thức âm nhạc: Đàn t'rưng và đàn k'long pút	56
Trải nghiệm và khám phá	57
Bảng giải thích thuật ngữ	58

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

280 An Dương Vương, Phường 4, Quận 5, TP Hồ Chí Minh
Điện thoại: (028) 38 301 303 - 39 381 382 - Fax: (028) 39 381 382
Email: nxb@hcmue.edu.vn
Website: <http://nxb.hcmue.edu.vn>

Chịu trách nhiệm xuất bản:
Giám đốc – Tổng biên tập
LÊ THANH HÀ

Biên tập:
ROÃN THỊ THUỶ

Tranh bìa:
TRẦN TIỂU LÂM – PHƯƠNG DUNG

Thiết kế sách:
NGUYỄN THỊ PHƯƠNG DUNG

Minh họa:
NGUYỄN THỊ PHƯƠNG DUNG

Sửa bản in:
ROÃN THỊ THUỶ

Tổ chức bản thảo và chịu trách nhiệm bản quyền nội dung:
CÔNG TY CỔ PHẦN ĐẦU TƯ XUẤT BẢN – THIẾT BỊ GIÁO DỤC VIỆT NAM

Chủ tịch Hội đồng Quản trị: NGUYỄN NGÔ TRẦN ÁI

Tổng Giám đốc: VŨ BÁ KHÁNH

*Địa chỉ: Tầng 5, toà nhà hỗn hợp AZ Lâm Viên, 107 đường Nguyễn Phong Sắc, P. Dịch Vọng Hậu,
Q. Cầu Giấy, TP. Hà Nội.*

Trong sách có sử dụng một số hình ảnh trên internet. Trân trọng cảm ơn các tác giả.

ÂM NHẠC 7

Mã số:
ISBN:

In cuốn, khổ 19 x 26,5cm, tại
Địa chỉ:
Số xác nhận đăng kí xuất bản:
Quyết định xuất bản số:
In xong và nộp lưu chiểu năm 2020

Mang cuộc sống vào bài học Đưa bài học vào cuộc sống

Sách giáo khoa *Âm nhạc 7* được biên soạn theo *Chương trình Giáo dục phổ thông 2018*. Sách cung cấp cho học sinh những kiến thức và kĩ năng cơ bản về hát, nghe nhạc, đọc nhạc, nhạc cụ, lí thuyết âm nhạc, thưởng thức âm nhạc; giúp các em hình thành và phát triển năng lực thể hiện âm nhạc, cảm thụ và hiểu biết âm nhạc, ứng dụng và sáng tạo âm nhạc.

Nội dung và hình thức trình bày các chủ đề trong sách hấp dẫn, khơi gợi trí tò mò, phát huy tính tích cực, khả năng tự học và bồi dưỡng tình cảm đạo đức, lối sống cho học sinh.

Cuốn sách được biên soạn bởi tập thể tác giả – những nhà giáo, nhà khoa học giàu kinh nghiệm và tâm huyết trong lĩnh vực giáo dục Âm nhạc.

SỬ DỤNG
TEM CHỐNG GIẢ

1. Quét mã QR hoặc dùng trình duyệt web để truy cập website bộ sách Cánh Diều: www.hoc10.com
2. Vào mục Hướng dẫn (www.hoc10.com/huong-dan) để kiểm tra sách giả và xem hướng dẫn kích hoạt sử dụng học liệu điện tử.

SÁCH KHÔNG BÁN